

MEZŐGAZDASÁGI BIRTOKVISZONYOKRA VONATKOZÓ OKMÁNYOK A HÉDERVÁRI LEVÉLTÁRBÓL.

I.

Urbarium novum seu conscriptio colonorum, inquilinorum, proventuum et aliorum omnium ac universorum pertinentium castelli Raro pro parte spectabilis ac magnifici domini Pauli de Rewa, comitis perpetui comitatus Thuroczyensis. Renovatum 6. Septembris 1624.

Eötevény.

Tóth Márton, $\frac{1}{2}$ telkes, van 6 ökre, 4 lova, 6 tehene és borjúja; 12 mérőt vet és 4 szekér szénát termő rétje van.

Kasza Sebestyén, $\frac{1}{2}$ telkes, 6 ökre, 3 lova van; vet és kaszál mint az előbbi; vannak tehenei és juhái.

Jakos Péter, $\frac{1}{2}$ telkes, 6 ökre, 7 tehene és borjúja van; vet és kaszál mint más.

Kovács János, $\frac{1}{2}$ telkes, 6 ökre, 8 tehene és borjúja van; vet és kaszál mint más.

Kis Balázs, 1 telkes, van 6 ökre, 6 tehene és borjúja, vet 20 mérőt, kaszáló rétje 8 szekérre való. Fizetett 7 frtot.

Földes Balázs, $\frac{1}{2}$ telkes, van 2 ökre, 3 tehene; vet és kaszál mint más.

Horváth János, $\frac{1}{2}$ telkes, 4 ökre, 3 tehene van; vet és kaszál mint más.

Bertalan Balázs, $\frac{1}{2}$ telkes, 6 ökre, 3 tehene, 4 lova, 50 juha van; vet és kaszál mint más.

Pintér György, házas zsellér, borjúja és tehene van 8, vet 4 mérőt.

Bán János, házas zsellér, van 2 ökre, vet 4 mérőt.

Bede Berta, " " " 4 " 2 tehene, vet 4 mérőt.

Végh Tamás, " " " 2 " 3 " 4 " "

Mindegyiköknek van 2 szekérre való rétyök, de hetenként egy napot szolgáltnak.

A féltelkesek szolgálmányai a következők: Sz. György és Sz. Mihály napjára fizetnek $12\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$ dénárt = 25 dénár. Egy egész telek ad egy tyúkot, karácsonyra 1 kappant és 6 tojást. Ezenfelül tartozik minden félhelyes 1 öl fát vágni, vagy 25 dénárt fizetni. Robot fejében Sz. János naptól Sz. Mihályig hetenként 2, Sz. Mihálytól fogva pedig hetenként 1 napon át tartoznak szolgáltni.

Minden egésztelkes tartozik kimérésül 10 akó bort átvenni; ha pedig nem vállalja el, váltságul fizet 1 frtot.

Továbbá minden egész helyes, aki robotmunkára kötelezve van, ad évenként $\frac{3}{4}$ mérő búzát, $\frac{3}{4}$ mérő rozstot; ha rozsa nincs, ad helyette 1 mérő zabot. Ezenfelül kiki tartozik 50 kéve vesszővel.

Van itt továbbá szántóföld: Ujszegés 2 hold, az útra dülőben $4\frac{1}{2}$ hold, felső-kepeken 3 hold, alsó-kepeken $1\frac{1}{2}$ hold.

Az itteni vámot a Héderváriak és Czobor Imre közösen birják; a vámos eskü alatt köteles bevallani az évi vámbevételt.

Sziget (-Eötevény).

Zalay Péter, zsellér, van 3 tehene, fizetett 2 frtot.

Hegedüs Pál, zsellér, van 3 tehene.

Alföldi András, zsellér, van 4 lova, 8 tehene.

Földes Jakab, zsellér, van 2 ökre, 3 tehene.

Kermendy Balázs, zsellér, van 4 ökre, 5 tehene.

Censust nem adnak, hanem fejenként minden héten egy napot szolgálni tartoznak.

Szent-Pál.

Herman Gáspár, féltelkes, van 6 ökre, 4 lova, 20 tehene. Fizetett 3 frtot. Borkimérés váltsága 50 dénár; faváltsága 25 dénár.

Ilbomány (?) Jakab, féltelkes, van 4 ökre, 4 tehene. Fizetett 2 frtot és 50 dénárt. Fa- és borváltsága 75 dénár.

Béchy Jakab, $\frac{1}{2}$ telkes, van 22 lova és elég tehene. Fizetett 3 frtot. Fa- és bormérésváltságul 75 dénárt.

Dunaszeg.

Hamar Máté, egésztelkes, van 6 ökre, 10 lova és 4 tehene, 60 juha. Vet 9 mérőt, rétje elegendő. Fizetett 6 frtot és borváltságul 1 frtot.

Hamar Péter, féltelkes, van 4 ökre, 8 lova, 6 tehene. Vet $4\frac{1}{2}$ mérőt. Fizet 3 frtot és 50 dénárt, fa- és bormérésváltságul 75 dénárt.

Simon István, féltelkes, 2 ökre és tehene van. Ugyanannyi vetése és rétje van mint az előbbinek. Robotköteles. Évi censusa 25 dénár, borváltsága 50 dénár; búzát $\frac{4}{42}$ -ed, rozstot $\frac{1}{42}$ mérőt ad; faváltsága 25 dénár.

Nagy Gergely, féltelkes, van 2 ökre, 1 tehene. Ez is robotköteles; terhei az előzőt egyenlők.

Molnár András, zsellér, fizet 2 frtot és hetenként 1 napot szolgál.

Ladomér.

Takács János, egésztelkes, semmije sincs.

Zámoly.

Tóth Mihály, féltelkes, évi censust fizet, faváltsága 25 dénár, borváltsága 50 dénár; búzát $\frac{4}{42}$ -ed, árpát $\frac{1}{42}$ mérőt ad.

Miséry György, egésztelkes, van 2 lova; 6 frtót fizet.
 Takács György, féltelkes, faváltsága 25 dénár, fizet 2 frtót.
 Tóth Balázs, egésztelkes, 4 ökre, 4 tehene van; fizet 6 frtót.
 Galan Gáspár, egésztelkes
 Jaha János, féltelkes
 Bekő, egésztelkes
 Bodó, féltelkes } üresen állanak.

Ujfalu.

Lodor Mihály, féltelkes, 6 ökre, 4 lova, elég tehene van. Munka- és borváltság fejében 2 frtót fizet.

Gergely Zsigmond özvegye, egésztelkes, 4 lova, 3 tehene van. Munka- és borváltsága 4 frt.

Ásvány.

Jankó Márton, féltelkes, van 6 ökre, 4 tehene. Vet 6 mérőt, rétje 6 szekérre való.

Fazekas Mihály, egésztelkes, van 2 ökre, 2 lova, 3 tehene. Fizet 6 frtót.

Vadász Albert, egésztelkes, robotköteles; Szent-Györgykor és Szent-Mihálykor évi censust ad; faváltsága 50 dénár, borváltsága 1 frt. Ad 1 tyúkot és kappant, 50 kéve veszsőt, buza és árpa fejében pedig 200 darab főzeléknek valót (olera).

Szombathy Balázs, egésztelkes, van 6 ökre, 4 tehene. Robotköteles és ugyanazon szolgálmányokkal tartozik, mint az előtte említett.

Korcsmáros János, féltelkes, 4 ökre van, fizet 3 frtót.

Korcsmáros Orbán özvegye, egésztelkes, szolgáló jobbágy, van 2 ökre.

Szombath Tamás, egésztelkes, van 6 ökre, 2 tehene. Robotköteles és censussal tartozik mint mások.

Ifj. Fazekas Mihály, féltelkes, 4 lova, 3 tehene van. Összesen 3 frtót és 50 dénárt fizet.

Nagy János, féltelkes, libertinus.

Tóth János, gyalogkatona féltelket vet.

Rárói kastély.

Ő nagyságának itteni részbirtokához tartozó kertek: 1) Mesterkert, 2) Vadkert, 3) Majorkert, 4) a kastély előtt levő kert; Nagy-Gál pusztáján pedig majorkhelye van.

Ráró falu.

Özv. Benőczné, féltelkes, összesen fizet 3 frtót, 50 dénárt.

Tar Imre, szolgáló jobbágy, féltelkes, 6 ökre, 6 tehene van. Censust nem ad. Zöldségnemű fejében fizet 50 dénárt, fa- és bormérés-váltsága 75 dénár.

Szabó András, szolgáló jobbágy, féltelkes, 3 tehene van.

Zakra Ferencz, kerékgyártó, féltelkes, fizet 3 frtót és 25 dénárt.

Palé Máté, féltelkes, 4 ökre, 4 tehene van; fizet 3 frtot és 75 dénárt. Vet féltelket; 6 mérőt, rétje 2 szekérre való.

Kerekes	egésztelkes	} Deserta, pusztán áll.
Kovács János	"	
Tóth Balázs	"	
Nagy János	"	

Otovány.

Los Miklós, egésztelkes, évenként 1 db. aranyat ad.

Szabó György, féltelkes, 2 ökre, 3 tehene van. 3 frtot és 20 dénárt fizet.

Hédervár.

Fodor András, egésztelkes, vet 6 mérőt; fizet 4 frtot.

Bazy Balázs, egésztelkes, 2 lova van; fizet 4 frtot.

Kerékgyártó Balázs, egésztelkes; fizet 4 frtot.

¹/₂ hely az ut mellett pusztán áll.

Medve.

Czina Lukács, egésztelkes, 4 ökre, 5 tehene van, vet 4 mérőt, rétje 5 szekérre való. A robotért és faváltságul fizet 6 frtot és 50 dénárt.

Dallos Márton, egésztelkes, 3 lova, 2 tehene. Vet, kaszál és fizet mint az előbbi.

Csina Márton, egésztelkes, 4 ökre, 2 lova, 1 tehene vagyon. Vet, kaszál, fizet mint az első.

Szapy Benedek, egésztelkes, 4 ökre, 2 lova, 5 tehene van. Vetése, rétje, fizetsége mint az első.

Dezső Balázs, egésztelkes, 2 ökre, 2 tehene van. Terhei és jövedelme egyenlő a többiével.

Révám is van itt.¹

Szabadi.

Szabó Miklós (telke nincs kitéve), van 2 tehene.

(Hédervári levéltár, fasc. 11, nr. 15.)

II.

Jobbágyfalvak, a mely jövedelme felében Rárót, felében Hédervárt illeti. 1703.

Hédervár	egészhelyes	12	adója	—	szekerező	—
Ottova	"	6	"	8	frt	—
Ásvány	"	29	"	44	"	8
Egyház-Medve	"	7 ¹ / ₂	"	21	"	2
Kenderes-Medve	"	5 ¹ / ₂	"	28 ¹ / ₂	"	3
Szabadi	"	6	"	24	"	2

¹) Kis-Bodogh, Aragh, Selly, Norak, Darnó, Lipót, Remete, Gyülevész telkeivel egyetemben van az egész uradalomban 42 egész-, 31 ¹/₄ félhelyes és 12 zsellér.

Ujfalu	egészhelyes	6	adója	24	frt	szekerező	—
Zámoly	"	21	"	42	"	"	1
Ladomér	"	7	"	12	"	"	3 ¹ / ₂
Dunaszeg	"	12	"	18	"	"	4
Szent-Pál	"	9 ¹ / ₂	"	61	"	"	1
Öttevény	"	22	"	56	"	"	8
Sziget	"	13 ¹ / ₂	"	37 ¹ / ₂	"	"	—

Esztergető, puszta faluhely.

Kis-Baráti pusztának, a mely most épül, nincs adója, sem szolgálta két szőlő munkáján kívül. Az egy hegybeli borkilenczed minden magánterméssel együtt (1703-ban) 225 akó.

Táplán, puszta faluhely, nincs semmi jövedelme; Kis-Barátihoz birják.

(Hédervéri levéltár, fasc. 9, nr. 26.)

III.

A zámolyi praestákra szállandó jövévényeknek jobbágyságra való contractusnak punctumai. 1744.

1) Mivel a rároi uraságba tartozó Zámoly falu fele 38 félhelyből az egészhelyeket is fél-fél sessiókra számlálván és osztván az öttevényszigeti mód szerint, noha ott csak fertályos fundusok vannak és mégis minden fertálytól 10—10 forintjával fizetnek) áll, itt is Zámolyon 10—10 forintot fog fizetni egy félhely, tehát 38 félhely fog fizetni az uraságnak 370 forintot két részletben u. m. Sz.-Mihály és Sz.-György napján. A bíró, ki a 38-ik félhelyen lakik, kivétetik e szolgálmány alól.

2) Minden gazda tartozik egy hold urasági vetést learatni, behordani a pajtába, az urasági dézsma gabonát pedig egyszer szemül behordani a magtárba.

3) Minden gazda tartozik 4—4 napi kaszálással, gyűjtéssel és összerakással.

4) Borhozásra a Fertő mellékéről és annyi messzeségre egy-egy kocsit, mézhordásra is egyet-egyet kell adniok; yagy ha az uraságnak erre szüksége nem volna, ezt egy hosszú fuvarra fordíthatja; ökrös jó marhás gazdák pedig azon fuvar helyett egy-egy hold urasági földet tartoznak háromszor jól megszántani és szépen bevetni. Ez esetben bor és mézhordással nem tartoznak.

5) A közelebbi helységekben levő majorsági és egyéb épületek tatarozásához, mihelyt 2—3 gazdával megszaporodnak, tőlök kitelhető gyalog fuvarbeli munkával és segítséggel tartozni fognak.

6) Mihelyt a gazdák tizen lesznek, évenként oda, a hová szükséges lesz, 2—3 kocsit tartoznak majd kiállítani hosszú fuvarra.

7) Minden gazda köteles lesz Szent-Mihály körül vagy az uraság tetszése szerint 1 kappant és 12 tyukmoyat adni.

8) A jövévények, leróván az uraság és a nemes vármegye iránt a tartozásait, házaikat szabadon eladhatják és ha magok helyére más gazdát szállítanak, szabadon elköltözhetnek. Akkor is elmehetnek, ha a telket, házat és annak környékét jó karban hagyják. A mely szálló

néhány tehermentes évet kérne és ezen föltétel alatt szállana meg a telken, az ilyen eltávozása esetében tehermentes éveiben elmulasztott munkáiért az uraságot kárpótolni tartozik.

9) Bort, sört, pálinkát árulni és csapolni tartozni fognak, a mint a gazdák száma tizre szaporodik; addig azonban a jövevények is ujonan szállottak, a kik t. i. nem örökös jobbágyok, ezen csapolással nem tartoznak.

10) Ha az uraság maga vagy tisztje, szolgája odajön, kötelesek úgy őt, mint lovait is ellátni.

11) Marhatartás helyett 3—3 kanászt és 3—3 gyújtót kötelesek adni a föntebbi pontokban foglaltakon felül.

A többire nézve a mint lóháton, aprólékos kocsizással u. m. Győrré és egyéb szomszédos uraságokhoz szokás szerint tartozni fognak. A földesuri joghatóságot és tekintélyt a jobbágyok, ott való földje és határa fölött pedig az uraság minden körülmények közt fönrtartja magának.

Ráró, 1744 ápril 21-én.

GRÓF APPONYI LÁSZLÓ.

(Urbarium Apponyianum-Zámolyiense, Hédervári levéltár, fasc. 33. nr. 10.)

Közli: Srs.